

PŘEDBĚŽNÝ NÁVRH PROJEKTU („PRELIMINARY PROPOSAL“)

Předmět výzkumu: Prevence a boj proti bezdomovectví

Cíl výzkumu:

Základní výzkumná otázka: Jak lze snížit výskyt bezdomovectví?

Odvozené otázky: Jak pomoci lidem bez domova?

Proč se lidé do této obtížné životní situace dostávají a jaké jsou hlavní příčiny?

Jaká je míra bezdomovectví v ČR?

Je možná prevence bezdomovectví?

Vymezení předmětu (výzkumný problém):

Stále narůstajícím problémem společnosti po listopadu roku 1989 se stává bezdomovectví. Problémem je zvyšování nezaměstnanosti a špatná adaptabilita na pozitivní změny, které revoluce přinesla. Mezi tyto lidi, kteří se nedokázali přizpůsobit, patří zejména lidé handicapovaní, tělesně nebo duševně postižení, staršího věku nebo s nízkým vzděláním. Stále častěji se ale bezdomovci stávají i bývalí klienti dětských domovů či lidé, kteří se na ulici ocitli po rozvodu, úraze nebo v důsledku finanční krize.

Cílem výzkumu je nalézt dostupné metody, které vedou ke snížení bezdomovosti, a seznámit se s již fungujícími postupy. Výzkum by měl přinést hlubší poznatky o tomto sociálním problému a o tom, zda lze proti němu bojovat a jaké využít prostředky. Přispěje také k poznání, zda již aplikované metody dosahují očekávaných výsledků a popřípadě je potvrdí nebo vyvrátí.

Kontext tématu a výzkumné otázky v literatuře, použitý

teoretický koncept:

(Vlastimila a Ilja Hradečtí: *Bezdomovství - Extrémní vyloučení, Naděje*, Praha, 1996.) V textu stačí uvést: Hradecký, Hradecká (1996). Plné bibliografické údaje v seznamu bibliografie).

Základním rysem bezdomovectví je **nouze**, která se dělí do 3 kategorií:

1. **hmotná nouze** = příjem, který nedosahuje životního minima, člověk ho nemůže zvýšit vlastním přičiněním, a je tedy vážně ohroženo uspokojení jeho základních životních potřeb (viz. A.H.Maslow - pyramida potřeb).
2. **sociální nouze** = uspokojení základních potřeb je ohroženo vysokým věkem, nezletilostí, zdravotním postižením, nemocí, ztrátou soběstačnosti, dysfunkcí rodiny,...
3. **morální nouze** = člověk uspokojuje své základní životní potřeby nedůstojným způsobem (konzumace odpadů, zbytků, kriminalita).

Faktory, které vyvolávají fenomén bezdomovectví:

1. **objektivní** - ovlivněny sociální politikou státu, soc. zákonodárstvím apod.
2. **subjektivní** - ovlivněny jednotlivci, rodinami, spol. skupinami, jejich schopnostmi, rysy, temperamentem, charakterem, věkem apod.

Problém může být zkoumán za pomoci **Konceptu prevence, pomoci a resocializace**, který vytvořily organizace na pomoc bezdomovcům:

1. Zajištění materiálního zázemí: udržení zaměstnanosti, podpora vytváření nových pracovních míst v oblastech s vyšší nezaměstnaností, omezení šedé ekonomiky, dostupné bydlení pro každou rodinu, potravinové banky, zdravotní péče dostupná všem a dostupné sociální zabezpečení.
2. Zajištění morálního vlivu: rehabilitace tradiční trvalé rodiny (rodiny na celý život).

Primární prevence začíná právě ve funkční rodině, která je silná a má velký vliv na děti. Pomoc bezdomovcům zajistit jejich základní potřeby poskytují azylové domy, organizace sociálního bydlení, organizace poskytující stravu

(FEBA - síť potravinových bank), zdravotní péči (EUR-HOPE NETWORK), hnutí za odmítnutí bídy a za práva člověka (ATD QUART MONDE - pomoc rodinám), program NADĚJE na pomoc bezdomovcům, tábory pro uprchlíky, Dům pokojného stáří, Dům Naděje pro mladé odchovance dětských domovů, zimní noclehárny, ..

Proč tedy stále existuje bezdomovectví? Navzdory existenci těchto neziskových organizací na pomoc bezdomovcům je tento problém stále viditelný a také roste. Pochopení závažnosti bezdomovství společností může pomoci k vybudování dalších prospěšných organizací nebo jen přispět organizacím a charitám (oblečení, hračky pro děti, finanční prostředky, ...).

Jak bude výzkum proveden?

výzkumná strategie:

kvantitativní empirický výzkum opravdu kvantitativní? Tématu výzkumu, tak jak jej vymezujete, by lépe vyhovovaly kvalitativní metody (což naznačujete i v další části, když chcete výzkum provádět pomocí techniky rozhovorů a pozorování).

metoda:

V tomto případě by byla vhodná metoda nenáhodného výběru a to konkrétně: Snowball výběr. (Subjekty získáváme dotazováním a doporučením od již získaných subjektů. To může být užitečné v případě, kdy je těžké subjekty najít.) V případě výzkumné otázky zabývající se vztahem „společnosti“ k bezdomovcům je třeba použít metodu nahodilého výběru.

formy výzkumu:

rozhovor, zúčastněné pozorování (dle A. Giddense nejvhodnější, člověk může poznat prostředí bezdomovců až po delší době soužití s nimi),

možné problémy:

- V případě bezdomovectví hrozí, že část jedinců vybraných do vzorku odmítne podílet se na výzkumu (důvodem může být nedůvěra v osobu provádějící výzkum). Tento typ redukce může vážně ohrozit reprezentativnost vzorku. => řešení: delší soužití s touto komunitou; viz A. Giddens (rok)
- Výzkumník působí v prostředí bezdomovců jako cizinec, nedokáže rozlišit mezi typickým a individuálním chováním, není schopen (nebo ochoten) nahradit kulturní vzorce, které si s sebou přináší, vzorci nové kultury, proto v tomto prostředí zůstává „na okraji“. => řešení: výzkum veden v krocích: setkání s neznámem -> zahájení procesu poznávání -> definování nových fakt -> snaha pochopit jejich význam -> spojování nových fakt se systémem vlastních znalostí. (vlastní úvaha nebo pramen?)

Na jaké populaci se bude hledat odpověď na výzkumnou otázku?

Výzkumnou jednotkou bude v případě výzkumu bezdomovectví zvolená skupina městských bezdomovců. Věk, pohlaví: není možné specifikovat, záleží na skladbě zvolené skupiny. Kontakt se zvolenou skupinou je možné navázat prostřednictvím sociálních služeb, poskytovaných bezdomovcům v dané lokalitě (např. azylové domy).

operacionalizace:

vztah bezdomovectví a kriminality:

- indikátory bezdomovectví:
rozvodovost, nezaměstnanost, (nemusí nutně indikovat bezdomovectví) počet nezvěstných, návštěvnost azylových domů,...
- indikátory kriminality:

záznamy v trestním rejstříku, počet odsouzených bezdomovců, počet krádeží v lokalitě, počet krádeží mezi bezdomovci, výskyt případů ničení cizího majetku,...

Proč se zabýváte kriminalitou, když je vaše výzkumná otázka zaměřena na prevenci bezdomovectví, nikoli na jednání, které může vyvolávat? Indikátory by měly reflektovat možné příčiny bezdomovectví.

občanské či vědecké zdůvodnění zájmu:

oblasti praktického použití výsledků:

- nalezení vhodné lokality pro umístění azylového domu
- redukce kriminality
- prevence faktorů ovlivňujících míru bezdomovectví (nezaměstnanost,...)
- udržení čistoty prostředí, veřejného pořádku
- nalezení možností snížení výskytu bezdomovství

Kdy bude výzkum proveden?

S výzkumem je vhodné začít v zimním období (větší návštěvnost azylových domů, horší životní podmínky bezdomovců => snazší navázání kontaktu, větší přístupnost výzkumné skupiny)

Délka trvání výzkumu: nejméně půl roku stálého soužití (A. Giddens, viz výše)Giddense uvádíte, ale nemáte jeho práci zmíněnou v seznamu literatury!

BIBLIOGRAFIE:

Knihy:

Fitzpatrik, Suzanne, *Single homelessness, an overview of research in Britain*, Kostelec nad Černými lesy, Institut zdravotní politiky a ekonomiky 2004

Horáková, Milada, *Současné podoby bezdomovství v České republice*, Praha, Výzkumný ústav práce a sociálních věcí 1997

Hradecký Ilja, Hradecká Vlastimila, *Bezdomovství - extrémní vyloučení*, Praha, Naděje 1996

Kuhlman Thomas L., *Psychology on the Streets*, New York, John Wiley & Sons 1994

Kolektiv autorů, *Příklady nejlepší praxe v boji proti bezdomovectví - Mezinárodní projekt evropských partnerství v boji proti bezdomovectví 2002 - 2003*, Praha, společně Feantsa, S.A.D., Armáda Spásy, Naděje 2003

Diplomové práce:

Hubáčková, Blanka, *Příčiny bezdomovství: Vychovávají dětské domovy budoucí bezdomovce?* Diplomová práce obhájená na Fakultě sociálních studií Masarykovy univerzity v Brně, akademický rok 2001/2002

Lesářová Lenka, *Bezdomovectví - nežádoucí fenomén společnosti*. Diplomová práce obhájená na Pedagogické fakultě Masarykovy univerzity v Brně, akademický rok 1999/2000

Široká, Veronika, *Bezdomovství*. Diplomová práce obhájená na Právnické fakultě Masarykovy univerzity v Brně, akademický rok 2003/2004

Sborníky a články:

Heczko, Stanislav, Heczková Eduarda, „Bezdomovci a my“,

Prevence sociálně nežádoucích jevů
10, s. 5 - 8

Evans, John, „Homelessness in Europe“, in *Summary from a Seminar on Homelessness in Europe*, Olomouc, 4. března 1998, red. Hradecký Ilja, Praha, Naděje 1998

Tolarová, Petra, „My versus oni“, *Prevence sociálně nežádoucích jevů* 10, s. 4

Tomanová, Lucie, „Fénix z popelnice“, *Reflex* 44, 27. 10. 2004, s. 26 - 28

Internet:

<http://www.nadeje.cz/integrac.html>

<http://www.blisty.cz/files/isarc/9912/19991217a.html#08>

<http://pedagogika.studovna.cz/scripts/detail.asp?id=3458>

<http://www.kluweronline.com/issn/1053-0789/contents>

<http://www.jstor.org/view/01902725/dm993271/99p0205r/0?searchID=cce44037.11021851281&frame=noframe&result=01902725%2b993271%2b99p0205r%2b1%2cFF7F%2b19971200%2b9828%2b80028799&userID=93fbf2a6@muni.cz/01cc99333c0050171702f&sortOrder=RDATE&config=jstor&viewContent=Article>

Zápis bibliografie podle: Eco, Umberto, *Jak napsat diplomovou práci*, Olomouc, Votobia, 1997, s. 91 - 110

Hodně štěstí u zkoušky

Daniela Ryšavá

